

Blaskó Katalin (Bécsi Egyetem)

Negatív magyarságkép és birodalmi patriotizmus Franz Grillparzernél

Az előadás fókuszában Franz Grillparzer (1791-1872) osztrák író egész életművén végighúzódnó negatív magyarságképe áll. Ez az ellenszenv és elutasítás kifejeződik magyar vonatkozású irodalmi és publicisztikai szövegeiben, de megtalálható magánjellegű feljegyzéseiben is. A negatív megítélés okait nem elsősorban az uralkodó sztereotípiákban, sokkal inkább identitásmodellek ellentétében kereshetjük.

Grillparzer a 19. századi osztrák irodalmi élet meghatározó alakja, az osztrák patriotizmus fontos ideológusa, az ún. Habsburg-mítosz egyik megteremtője volt. Hitt abban a később utópisztikusnak tetsző elképzelésben, hogy a Habsburg birodalom országai és tartományai egységes Vaterlanddá, hazává válhatnak, egy nemzetiségek feletti nemzetet alkothatnak. Ez az államnemzeti felfogás kibékíthetetlenül állt szemben a Habsburg birodalom népeinek modern nemzeti törekvéseivel. Grillparzer életműve mindenfajta nacionalizmus elutasításának jegyében íródott, különös értetlenséggel és elutasítással tekintett a cseh és a magyar függetlenségi mozgalmakra. Egyik epigrammájában úgy fogalmaz, hogy a műveltség útja a humanitástól a nacionalizmuson keresztül a bestializmushoz vezet:

Der Weg der neuern Bildung geht

Von Humanität

Durch Nationalität

Zur Bestialität.

A magyar politika és kultúra emancipációs törekvései Grillparzer számára a haza eszményének ostoba és durva fenyegetését jelentették. Ebben az attitűdben érhetjük tetten a negatív magyarságkép legfőbb okát.